

Психологічні особливості оцінювання знань, умінь і навичок учнів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів є одним із необхідних компонентів навчально-виховного процесу, оскільки дає змогу одержати якісну характеристику засвоєння учнями навчального матеріалу. Разом з тим, вчитель має змогу оцінити позитивні і негативні аспекти своєї роботи, і, по можливості, вносити зміни в методи роботи, шукаючи той індивідуальний стиль, який і творить справжнього педагога, та й учень не стоїть осторонь процесу оцінювання, виробляючи своє ставлення до оцінювальних знань, адже думка друзів, товаришів, батьків про його шкільні успіхи йому не байдужа.

Оскільки навчання являє собою спільну діяльність педагога і учнів, навчальна оцінка завжди є і соціальною оцінкою, впливаючи на кожного учня і групу учнів в цілому. Тому при проведенні оцінювання завжди треба думати не лише про норми і критерії оцінювання, а й про те, як вплине оцінка на конкретного учня, що змінить в його поведінці.

Розрізняють такі типові суб'єктивні помилки оцінювання у навчанні: логічні помилки, помилки великодушності, помилки зверхності, помилки контрасту, помилки центральної тенденції, помилки близькості, помилки ореолу.

Логічна помилка — ця помилка виявляється у винесенні подібних оцінок різним психологічним властивостям і характеристикам, що здаються тому, хто оцінює, логічно пов'язаними: наприклад, перенесення викладачем оцінок за поведінку учня на оцінки за предмет — за однакові відповіді порушнику дисципліни і зразковому за поведінкою учням виставляють різні оцінки.

Помилка великодушності — це несвідоме завищення оцінок.

Помилка зверхності — це несвідоме заниження оцінок.

Помилки ореолу — це упереджене ставлення до певних осіб, наприклад до «відмінників» і «двієчників».

Помилки центральної тенденції — це прагнення уникнути крайніх оцінок (коли викладач принципово не ставить «5» і «2»). Наприклад, можна почути такі вислови з боку деяких вчителів: «На «5» знає тільки Бог, на «4» знаю я, а вам і «3» вистачить».

Помилки контрасту — це ситуації, коли знання, якості особистості і поведінка людини оцінюються вище чи нижче залежно від того, вище чи нижче виражені ті самі характеристики того, хто оцінює. Наприклад, менш зібраний вчитель буде вище оцінювати учнів, які вирізняються високою організованістю, охайністю і ретельністю.

Помилки близькості — це тенденції ставити подібні за часом і місцем оцінки: наприклад, дуже важко після «2» поставити «5» і навпаки.

Відсутність і невизначеність оцінки – небажані, оскільки породжують домисли учнів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів в освітньому процесі зорієнтоване на формування його рефлексивної позиції, мотивації на досягнення успіху в особистісному зростанні.

Для ефективної реалізації підходів оцінювання рекомендується застосовувати систему селфі-аудитів. Селфі-аудит – форма роботи спрямована на формування в дитини вміння самостійно оцінювати результати навчальної діяльності. Так і батьки, і сама дитина зрозуміє, над чим ще треба попрацювати.

Надзвичайно ефективним способом підвищення досягнень учнів – є формуюче оцінювання.

Елементи формуючого оцінювання:

- Вчитель визначає цілі уроку та формулює їх зрозумілою для учня мовою.
- Встановлює разом з учнями критерії оцінювання, тобто те, що буде братися до уваги під час оцінювання роботи учня.
- Використовує ефективний зворотний зв'язок :

- виокремлення та відзначення добрих елементів роботи учня,
- зазначення того, що вимагає покращення або додаткової роботи з боку учня,
- вказівки, яким чином учень повинен виправити цю конкретну роботу,
- рекомендації, в якому напрямку учень повинен працювати далі.

Також можна запропонувати такі підходи до формування критеріїв оцінювання:

- оцінювати не лише результат роботи, але й процес навчання, індивідуальний поступ кожного учня;
- позитивно оцінювати досягнення учнів, незалежно від того, значні вони чи скромні, якщо вони є результатом справжніх зусиль дитини. В цьому є мотивуюча роль оцінювання;
- оцінювати рівень аргументації та умінь учнів висловлювати свою думку.

Окремо хочемо сказати про особливості спілкування, адже дистанційне спілкування часто сприймається користувачем як «знеособлене», що вимагає насправді дещо більшого самоконтролю, ніж при спілкуванні віч-на-віч, але, нажаль, може «знімати» ряд соціально - прийнятних обмежень, які ми називаємо «етикою спілкування». Будь-яке, навіть найжвавіше, спілкування через Інтернет – це лише опосередковане спілкування. Особисте, живе спілкування залишається поза кадром. Воно стає короткочасним, поверховим, збіднюється його емоційний компонент; накопичення інформації починає займати більше часу, ніж її обговорення; знижується культура письмової мови; погіршується писемність; скорочується час, коли людина в спілкуванні може проявити себе як індивідуальність; збільшується час рольового, офіційного спілкування; зростає конфліктність.

Як бачимо, способів отримання інформації за результатами аналізу результатів навчальних досягнень учнів може бути багато.

Освітній процес неможливий без мотивації учнів до навчання, яка сприяє інтелектуальному розвитку дитини, а також є рушійною силою удосконалення особистості в цілому.

Мотиватори, які може використовувати вчитель для учня:

- Отримання знань потрібно для здійснення мрії.
- Отримання знань робить тебе самостійним.
- Отримання знань розширює простір твого існування.
- Отримання знань допоможе тебе знайти своє місце в житті, своє покликання.
- Отримання знань навчить тебе бути щасливим.
- Отримання знань приносить людині впевненість у собі, радість, щастя.

Таким чином, коли дистанційна освіта базується на діяльнісному підході завдяки тріаді «інформація – викладач – співпраця», можна досягти максимальної ефективності.

Джерела:

- www.ceo.org.pl/pl/ok - сторінка Центру громадянської освіти, присвячена формуючому оцінюванню;
- Внутрішня система забезпечення якості освіти: Абетка для директора.-Київ – 2019.